

Милеџа Аћимовић Ивков

УСРЕД СВЕТА: МЕЛАНХОЛИЈА

Слободан Зубановић, *Save as*,
„Плато”, Београд, 2005.

Еминентно лирски рукопис Слободана Зубановића, у књизи песама *Save as*, исказује се у формалној нееволутивности. Стабилизованом стваралачком опредељењу за затворене песничке форме. Док се на садржинском плану он значајно богати увођењем у тематску основу појединачних песничких текстова чињеница које долазе из техничко-технолошке сфере.

Наиме, ова песничка књига чврсто је компонована од једанаест целина које су сачињене од по четири песничка текста. Док су текстови сачињени од катренских стихова. То композиционо и структурно јединство указују на чињеницу да је Зубановић ову поетску књигу обликовао тако да се њена формална заокруженост истакне, и тако поткрепи утисак о конкретној одређености и целовитости стваралачке замисли.

Новина која је уграђена у предметни слој одређених песничких текстова, односи се на сасвим конкретно именовање/увођење, у њега, модерних техничких справа. Тако се у текстовима песама ситуирају: CD-гом, мобилни телефон, компјутер... И то не само као средства ко-

ја репрезентују сасвим одређен цивилизацијско-технички досег, већ и као предмети који битно мењају саму егзистенцију. Дакле, као репрезенти епохалне ситуације.

Начин на који су они увођени у поетски опис показује да се Слободан Зубановић, на изванредан начин, ноиграо глобалном метафором комјутера и високотехничких новотарија, уопште. Он их је, заправо, у функцији иронизације увео у стваралачки поступак тако да се из перспективе нискомиметског субјекта осветли њихова функција и улога. Због тога у песми „Откудан свет”, „На јутрење звонили су мобилни.”, а у песми, чијим је насловом именована књига, актери у сцени која, најпре, изазива утисак посебности тренутка: „Испод слике Три Светитеља / Поставили смо комјутер: на столу, / онако, како се у најдубљем болу / у покривку белу мртава ставља.”, чињењем исказују поштовање према ствари као према бићу. Уопште је свет бића и ствари, у овим песмама Слободана Зубановића, постављен у однос извесног нехармонијског поретка. Због тога је целокупни песмотворачки напор и чињењен. Најпре да се обзнани поремећај у затеченом свету песничког субјекта, као и његов однос према таквом следу, а потом да се он у компактности стваралачког наума ублажи и превазиђе.

Будући да је посматрачко око песничког субјекта окренуто стварном свету, урбаној позорници, њеним чињеницама и артефактима, топос шетње, као и општа места градског животног свакодневља што их шетајући субјект уочава, положена су у основу поетског описа. Али је интонација тог описа најдиректније одређена меланхоличним осећањем пролазног трајања. Као и сасвим јасним веристичким поступком његовог лирског описивања.

Бачен „У једно време што тежи другом смеру” песнички субјект, из доњег ракурса *усамљеног шетача*: „шетам сатима улицама разнесен”, уочава и бележи чињенице недобре стварности: „Сит се нагледах беде и недаћа” и, као шетајућа камера са дуплом експозицијом и вишеструким оптичким филтером (поступак очућавања) поред виђеног бележи и доживљено, као и оно што му се привиђа. И док му се из такве, доње перспективе, у песми „Сланкаменска кантилена”, свет указује у честицама вечите пролазности: „С тог места доле указа се мени / увела трава, и љуштуре риба.”, дотле се у песми „Трамвај звани двојка”, при сусрету са севом бескраја, нагло буди атаквистички нагон за бегом: „За њим престрављен утекох хитро, / не дочекавши трамвај из даљине.” Као при сусрету са застрашујућом немани. С тим што она сада станује у граду и узима облик трамваја.

Уопште се континуитет трајања, као тематска јединица, оживљава и активира у текстовима песама. Тако у песми „Продајем златни дешишес”, у гibaњу гране јабуке песничком субјекту учине се тај крет и та грана као „Продужена рука неког века.” Као што се есхатолошко-

метафизички „уздах бескраја” гласне у тексту једне песме, а он подстиче ону „вечиту жеђ” која, читамо у песми „Нестанак бермудског троугла”, „никад не мирује”. Она је симболичка замена са песничкостваралачки нерв, такође узет (у виду одређеног певања поетике), за тематску јединицу појединих песама: „Пут за Кејптаун”, X. дос. чему је, у ширем виду, посвећена и једна од завршних, десета целина књиге: „Опција за строфе”.

Феномен трајања који се исказује у континуитету, најфункционалнији је у песмама ове књиге активиран кроз различите видове палимпсестичности, цитатности. Од алузувног или делимичног напомињања и навођења стихова или њихових делова, до сасвим конкретног указивања на текстове писаца (опште и посебне одлике њихових поетика) које се, подразумевајуће и директно, преузимају. Тако се у песми „Јабланови у Дунавској” уводи мотив из поезије Јована Дучића, а у песми „Три дана на селу”, у синтаксички инверзно организованом стиху: „Тек расцветан багрем бео” слути одраз лирике Милоша Црњанског. Док се у песми „Улаз у програм зоре”, у синтагми „огледала зналци”, разоткрива алудирање на наслов једне књиге Душка Новаковића. Али се, у наслов песме „Основна соба”, може довести у контекст реплике са песмом (и књигом) Слободана Ракитића *Основна земља*. Подразумевајућа, освешћена немиметичка ослоњеност на књижевну традицију најконцентрисаније се у књизи исказује у оквирима, у садржају једне целине књиге. У целини „Чувани документи”, у насловима песама које је чине, активирају се чињенице (слике) које обликују поетички лик: Бранка Радичевића, Војислава Илића, Милоша Црњанског и Данила Киша.

У том функционалном навођењу редова писаца предходника и савременика, као и у неправилном асиметричном римовању са ефектним опкорачењима, огледа се изразито модернистички оптиран стваралачки поступак Слободана Зубановића консеквентно примењен у овој целовитој књизи. У којој је тихо, меланхолично приањање уз свет, уз ствари света, у исцизелираним, семантички вишепланим стиховима и стиховним целинама, доведено до ранга високе, врсне поетске артикулације. Језички просејане лирске кантилене у којој свет и ствари света, као и знатно књижевно градиво са којим се непрестано води подстицајни стваралачки дијалог, налазе, пред зјапом бескраја, једно од својих смислотворних уточишта.